

Navracsics Tibor
Miniszter
Közigazgatási és Igazságügyi
Minisztérium
1055 Budapest,
Kossuth Lajos tér 2-4.

Tárgy: közérdekű adatigénylés

Tisztelt Miniszter Úr!

Az Alaptörvény XXIII. cikk (6) bekezdése értelmében “nem rendelkezik választójoggal az, akit ... belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt. Nem választható az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.” Konzekvensen követve az Alaptörvény logikáját, a készülő választási törvény alapján a bíróság azt a felnőtt korú személyt zárhatja ki a választójogból, akinek a választójog gyakorlásához szükséges belátási képessége “pszichés állapota”, “szellemi fogyatkozása” vagy “szenvedélybetegsége” miatt “tartósan hiányzik” vagy “időszakonként nagy mértékben csökkent”.

I.

Felhívjuk a figyelmét arra, hogy a fenti rendelkezések nem egyeztethetők össze a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló és az Országgyűlés által a 2007. évi XCII. törvény által kihirdetett ENSZ egyezmény 29-es cikkével, és súlyosan sértik a fogyatékossgal élő magyar állampolgárok politikai jogait. Mindezen túl a korlátozás ellent mond számos nemzetközi jogi dokumentumnak, amelyek egyértelműen tiltják és elítélik a gondnokság alá helyezett állampolgárok választójogának korlátozását.

Az ENSZ Fogyatékossgal élő személyek jogaival foglalkozó bizottsága Spanyolországról szóló jelentésében elmarasztalta Spanyolországot, amiért lehetővé teszi, hogy a gondnokság alá helyezett állampolgárok választójogát egyedi bírósági eljárásban korlátozzák. A bizottság Madridnak címzett 2011. október 19-én publikált záró észrevételeiben a következőképpen fogalmazott:

“47. A bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az értelmi vagy pszichofizikai fogyatékossgal élő személyek választójoga korlátozható akkor, ha az érintett személy cselekvőképessége korlátozott vagy a személy bentlakásos intézményben él. További aggodalomra ad okot az, hogy a korlátozás általános szabálynak, nem pedig kivételes esetnek tűnik. Sajnálatos, hogy nem áll rendelkezésre információ arról, hogy a bírósági eljárásban a választójog korlátozásáról milyen standardok, bizonyítékok vagy mérőeszközök alkalmazásával döntenek. A bizottság aggasztónak találja a választójogától megfosztott fogyatékos személyek magas számát. 48. A bizottság azt a javasolja, hogy [a részes állam] valamennyi vonatkozó jogszabályt úgy módosítsa, hogy biztosítsa, hogy minden fogyatékossgal élő személy, tekintet nélkül károsodására, polgári jogi státusára és arra, hogy intézményben él-e, másokkal azonos módon rendelkezzen választójoga felett, és vehessen részt a közéletben. A bizottság arra kéri a részes államot, hogy módosítsa az 5/1985. évi törvényt, amely lehetővé teszi, hogy egyedi bírósági döntés alapján korlátozzák

valamely személy választójogát. A módosítás révén biztosítani kell, hogy minden fogyatékossgal élő személy választójoggal bírjon. Továbbá javasolja a bizottság, hogy valamennyi nyilvános tisztségre megválasztott fogyatékos személy számára biztosítsák a szükséges támogatást, beleértve a személyi asszisztenciát.”¹

Az ENSZ Emberi Jogi Főbiztoságának hivatala 2011. december 21-én tette közzé a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételéről szóló tanulmányát. A tanulmány külön foglalkozik a cselekvőképtelennek vagy korlátozottan cselekvőkészesnek minősített személyeket érintő korlátozással. A tanulmány ugyanúgy elítéli az érintett személyek választójogának automatikus korlátozását, ahogyan azt a gyakorlatot, amely lehetővé teszi az egyedi bírósági döntés révén történő korlátozást:

“Számos országban mind a választás, mind pedig a választhatóság joga továbbra is a személy cselekvőkészeségéhez kapcsolódik. Ebből következik, hogy a korlátozó vagy kizáró gondnokság alatt álló személyek elveszítik választójogukat és azt a jogukat, hogy választhatók legyenek. Az ilyen kizárás rendszerint bírósági döntésen alapul, amelynek során megállapítást nyer, hogy az érintett személy mentális állapota okán képtelen rá, hogy felfogja tetteinek természetét és jelentőségét. (...) E korlátozás a fogyatékos emberek és társadalmi szerepük idejétmúlt és diszkriminatív felfogását tükrözi. Ez a felfogás nem egyeztethető össze azokkal a kötelezettségekkel, amelyek a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezményből fakadnak.”²

Az Európa Tanács Miniszterek Tanácsa CM/Rec(2011)14. számú, 2011. november 16-án közzétett ajánlása hasonló módon javasolja a nem teljesen cselekvőkészes fogyatékos állampolgárok választójoga bármilyen jellegű korlátozásának eltörlését.

“Minden fogyatékossgal élő személynek – legyen bár fizikai, érzékszervi, értelmi fogyatékossga, mentális problémája vagy krónikus betegsége – más állampolgárokkal azonos alapon kell biztosítani a választójogot. A fogyatékossgal élő személy e jogát cselekvőkészeségének korlátozása révén törvény nem vonhatja meg, és nem korlátozhatja bírósági vagy egyéb döntés vagy intézkedés, amely fogyatékossgára, kognitív készeségére vagy valamely észlelhető készeségének hiányára hivatkozik.”³

A Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság (Velencei Bizottság) a közelmúltban saját korábbi álláspontját revideálta, amikor kinyilvánította a gondnokság alá helyezett állampolgárok választójogának sérthetlenségét. A testület 2010. október 21-én kiadott 584/2010. nyilatkozata értelmében “[t]esti vagy mentális/értelmi fogyatékossga okán egyetlen fogyatékos ember sem fosztható meg választójogától és attól a jottól, hogy választható legyen, kivéve abban az esetben, ha mentális/értelmi fogyatékossga egyedi bírósági eljárás során nyert bizonyítást, s ennek okán korlátozták választójogát és azt a jogát, hogy választható legyen.”⁴ A bizottság 2011.

¹ Committee on the Rights of Persons with Disabilities (2011): *Consideration of reports submitted by States parties under article 35 of the Convention. Concluding observations of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. New York, United Nations. (CRPD/C/ESP/CO/1).

² Human Rights Council (2011): *Thematic study by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on participation in political and public life by persons with disabilities*. (A/HRC/19/36)

³ Committee of Ministers (2011.): *Recommendation CM/Rec(2011)14 of the Committee of Ministers to member States on the participation of persons with disabilities in political and public life*. Council of Europe.

⁴ European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) (2010): *Interpretative Declaration to the Code of Good Practice in Electoral Matters on the Participation of People with Disabilities in Elections*. 584/2010. Council of Europe, Brussels.

december 19-én módosított a nyilatkozaton, és a fenti mondat helyébe a következő mondatot illesztette:

“Az egyetemes választójog az európai választójogi örökség alapvető elve. A fogyatékossgal élő embereket – a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény 29. cikkének megfelelően – ebben a tekintetben nem érheti hátrányos megkülönböztetés.”⁵

A Velencei Bizottság e nyilatkozatával eltávolodott korábbi álláspontjától, és elismerte a kérdésben az ENSZ autoritását, ezzel pedig – követe az ENSZ Fogyatékossgal élő személyek jogaival foglalkozó bizottság álláspontját – maga is elítélte a gondnokság alá helyezett állampolgárok választójogának korlátozását lehetővé tevő szabályozásokat.

A gondnokság alá helyezett állampolgárok választójogának egyedi bírósági döntésekre alapuló korlátozását az ENSZ, az Európa Tanács Miniszterek Tanácsa és a Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság is elfogadhatatlannak tartja. Az Alaptörvény XXIII. cikk (6) bekezdése – valamint az e jogszabályt kifejítő háttérjogszabályok összessége – sérti a nemzetközi emberi jogot és a fogyatékossgal élő magyar állampolgárok jogait.

Felhívjuk a figyelmét arra, hogy a fogyatékos állampolgárok politikai jogait korlátozó alaptörvényi rendelkezésnek azért is kitüntetett jelentősége van, mert az ENSZ Fogyatékossgal élő személyek jogai bizottsága 2012-ben vizsgálja a magyar országjelentést és azt, hogy hazánk teljesíti-e a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény aláírásával vállalt kötelezettségeit.

II.

Kérjük, hogy szíveskedjék válaszolni a következő kérdésre: Hogyan és mikor kívánja a magyar kormány a fenti nemzetközi jogi kötelezettségek értelmében biztosítani, hogy minden fogyatékos állampolgár – tekintet nélkül fogyatékossgának típusára és súlyosságára, cselekvőképességére vagy arra, hogy intézetben él-e – gyakorolhassa választójogát és azt a jogát, hogy választható legyen?

Kérdésünk megválaszolásán túl kérem, hogy másolatban bocsássa rendelkezésünkre az Alaptörvény XXIII. cikk (6) bekezdése kidolgozásához készített összes hatástanulmányt és szakértői tanulmányt, valamint az ezek megírásáról szóló szerződéseket.

Adatigénylésünk az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 26.§ (1), a 28.§ (1) és a 29.§ (1) bekezdésein alapul, kérem, hogy ennek megfelelően jelen közérdekű adatokra vonatkozó megkeresésünknek 15 napon belül tegyen eleget. A legegyszerűbb technikai megoldás érdekében kérjük, hogy verdestamas@tasz.hu email címre elektronikus úton küldjék lehetőleg a közölt adatokat .doc vagy .pdf kiterjesztésű file-okban. Amennyiben erre nincsen lehetőség, úgy egy Cd lemezre mentve rögzítsék az adatokat, és küldjék el a Társaság a Szabadságjogokért irodájába, a 1136 Budapest,

⁵ European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) (2010): *Revised Interpretative Declaration to the Code of Good Practice in Electoral Matters on the Participation of People with Disabilities in Elections. 584/2010.* Council of Europe, Brussels.

Tátra u. 11/B. postai címre. Amennyiben kizárólag papír alapú másolásra van lehetőség, úgy a dokumentumok másolásával kapcsolatban felmerülő indokolt költségek megtérítését természetesen vállaljuk, a költségek mértékére vonatkozóan azonban előzetes tájékoztatást kérünk a törvény 28.§ (3) bekezdése alapján.

Amennyiben a világhálón elérhetőek az általam kért információk, kérjük, hogy az adatszolgáltatást az adatot tartalmazó nyilvános forrás megjelölésével szíveskedjen teljesíteni a törvény 30.§ (2) bekezdésével összhangban.

Budapest, 2012. április 3.

Üdvözlettel:

Bugarszki Zsolt,
szociálpolitikus

Dénes Balázs, elnök,
Társaság a Szabadságjogokért
képviselésében

Gombos Gábor,
független szakértő

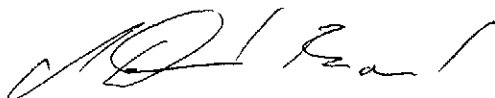
Gruiz Katalin, elnök,
Down Alapítvány
képviselésében

Fiala János, igazgató,
Központ a Fogyatékos Emberek Jogaiért Alapítvány
képviselésében

Judith Klein, igazgató,
Open Society Mental Health Initiative
képviselésében

Oliver Lewis, ügyvezető igazgató,
Mental Disability Advocacy Center
képviselésében

Uitz Renáta, jogász

A kiadvány hitelért felel

Dénes Balázs

Elnök

Társaság a Szabadságjogokért

TÁRSASÁG A SZABADSÁGJOGOKÉRT
(TASZ)

1054 Budapest, Vig títca 28. 1.em.3
Adószám: 18202021-6-03